GLOBALNIE · ANALIZA

TRZECI BRYTYJSKI PREMIER A.D. 2022. POWSTANIE RZĄDU RISHIEGO SUNAKA

Jakub Dudek · 2 listopada 2022



20 października premier Wielkiej Brytanii Liz Truss ogłosiła zamiar rezygnacji z piastowanej funkcji. Pakiet zmian podatkowych określany przez media mianem „mini-budżetu" spowodował drastyczny spadek poparcia dla Truss i rządzącej od 2010 roku Partii Konserwatywnej. Wycofanie się z jego założeń nie poprawiło sytuacji – Truss stała się politykiem na tyle skompromitowanym, że walec krytyki stał się niemożliwy do zatrzymania.

Wyrzucając swój plan do kosza, nie mogła być już dłużej traktowana jako poważny polityk. Zaś dymisja kanclerza skarbu Kwasi Kwartenga, który wcielał w życie jej pomysły, unaocznił, że nie jest ona politykiem lojalnym wobec własnych współpracowników. Truss przejdzie do historii jako najkrócej urzędujący (48 dni) i najgorzej oceniany premier Wielkiej Brytanii (ostatni sondaż przeprowadzony w jej kadencji wskazywał, że tylko 6% mieszkańców Zjednoczonego Królestwa miało niej dobre zdanie).

Koronacja

Aby zapobiec kolejnej partyjnej wojnie domowej, Konserwatyści przyjeli rygorystyczne warunki wyłonienia nowego lidera. Wymóg zebrania pod kandydaturą minimum 100 podpisów od posłów ugrupowania ograniczał liczbę kandydatów do trzech (partia dysponuje 357 mandatami w Izbie Gmin, a każdy poseł

mógł poprzeć tylko jedną kandydaturę). Przestrzeń medialną zdominowały trzy postacie – były kanclerz skarbu Rishi Sunak, który przegrał z Truss poprzednie wybory partyjne, byłypremier Boris Johnson i przewodnicząca Izby Gmin Penny Mordaunt.

Medialno-twitterowa gorączka ogarnęła Wyspy. Dziennikarze skrupulatnie odnotowywali zarówno oficjalne deklaracje o poparciu, jak i plotki wypuszczane przez frakcje poszczególnych kandydatów na temat poparcia, jakie udało im się zgromadzić. Posłowie Konserwatystów publikowali artykuły w prawicowej prasie, gdzie przedstawiali argumenty na rzecz swoich faworytów. I tak na przykład sojusznicy Borisa Johnsona wskazywali, że to on posiada mandat społeczny, ponieważ wygrał wybory powszechne w 2019 roku. Nie jest to jednak prawda, ponieważ w westminsterskim systemie parlamentarno-gabinetowym to raczej partia ze swoim manifestem wyborczym takowy mandat otrzymuje. Z kolei przeciwnicy Johnsona przypominali, że jest on obiektem śledztwa, którego wynik może zakończyć się dla niego niekorzystniei wywołać kolejny wielki kryzys polityczny.

> Ostatecznie był tylko jeden kandydat – Rishi Sunak. Obóz Johnsona twierdził, że również posiadł ponad 100 popisów (na koniec padła deklarowana liczba 102), jednak były premier nie zgłosił startu. Istnieje prawdopodobieństwo, że widząc przewagę Sunaka wśród parlamentarzystów, doszedł do wniosku, że nie byłby w stanie efektywnie kierować rządem i partią. Niemal na pewno podpisów nie zebrała zaś Penny Mordaunt. W efekcie nie doszło do żadnego głosowania, ani w obrębie posłów, ani członków partii, a Sunak został „koronowany" jako jedyny kandydat.

Tuż po wycofaniu się Mordaunt ze startu (Johnson zrobił to wcześniej) Komitet 1922 („klub poselski" Torysów) ogłosił Sunaka nowym liderem. Na zamkniętym spotkaniu z posłami Sunak miał zapewnić, według relacji brytyjskich mediów, o swojej gotowości do pracy i stworzeniu rządu „wszystkich talentów" (nawiązane do rządu lorda Grenville'a powstałego w czasie wojen napoleońskich po śmierci premiera Pitta młodszego). Po oficjalnym powołaniu przez króla Karola III (Sunak został pierwszym szefem rządu, którego formalnie nominował) nowy premier tradycyjnie wystąpił przed drzwiami swojej urzędowej siedziby na Downing Street 10. Stwierdził, że choć intencje Truss były dobre iszlachetne, to popełnione zostały błędy, a on został wybrany do ich naprawienia, obiecując przystępienie do natychmiastowej pracy.

> Moment uznano za historyczny – Sunak jest pierwszym premierem Zjednoczonego Królestwa pochodzenia hinduskiego. Przyznali to burmistrz Londynu Sadiq Khan (muzułmanin o pakistańskim rodowodzie) i lider opozycji Keir Starmer – obaj z lewicowej Partii Pracy.

42-letni Sunak będzie najmłodszym szefem rządu od czasów Roberta Jenkinsona, hrabiego Liverpoolu, który urząd obejmował w czasie trwania wojen napoleońskich, a także prawdopodobnie najbogatszym premierem Wielkiej Brytanii w jej dotychczasowej historii. Jego majątek szacowany na ponad 700 milionów funtów jest mniej więcej dwukrotnie większy od tego, który posiada król Karol III. Fortunę zawdzięcza w dużej mierze małżeństwu z córką hinduskiego miliardera i twórcy potęgi IT InfosysNagavara

Murthy'ego. Drogę życiową Sunaka streściłem przy okazji sierpniowego artykułu o wyborach w Partii Konserwatywnej.

CZYTAJ TAKŻE: Sunak vs Truss – kto zostanie nowym brytyjskim premierem?

Skład gabinetu Sunaka to szeroki wachlarz znanych nazwisk. Wicepremierem i ministrem sprawiedliwości został Dominic Raab, pełniący te same funkcje u Johnsona. Także Michael Gove odzyskał swoją pozycję jako minister odpowiedzialny między innymi za kwestie mieszkaniowe. Kanclerzem Skarbu pozostaje Jeremy Hunt, którego rola w stabilizacji i odzyskaniu zaufania rynków będzie kluczowa. Oprócz niego na stanowiskach z gabinetu Truss pozostają: minister obrony Ben Wallace, minister spraw zagranicznych James Cleverly, minister handlu międzynarodowego Kemi Badenoch oraz przewodnicząca Izby Gmin Penny Mordaunt. Sprawami wewnętrznymi zajmować się będzie Suella Braverman, która piastowała tę funkcję w rządzie Liz Truss, jednak podała się do dymisji dzień przed jej ogłoszeniem chęci rezygnacji (oficjalnie z powodu złamania zasad bezpieczeństwa przy przesyłaniu służbowych wiadomości). Zaś Thérèse Coffey, wicepremier i minister zdrowia w gabinecie Truss, przesunięta została do ministerstwa środowiska, żywności i terenów wiejskich. Z ministrów niższego szczebla stanowisko odpowiedzialne za Irlandię Północą zachował Steve Baker, twarz eurosceptycznej frakcji European Research Group.

Wyzwania rządu

Pierwsze starcie parlamentarne nowego premiera z liderem opozycji zwiastuje ich przyszłe relacje. Pierwsze pytanie, jakie padło z ust przywódcy lewicy Keira Starmera, dotyczyło powrotu Suelli Braverman na stanowisko minister odpowiedzialnej za sprawy wewnętrze. Sunak stanął w jej obronie, wskazując, że postąpiła uczciwie, wskazując swój błąd i składając rezygnację. Natychmiast odbił też piłeczkę, mówiąc, że jego minister będzie stanowczo walczyła z przestępczością i broniła granic, oskarżając Partię Pracy o pobłażanie kryminalistom i wspieranie nieograniczonej imigracji. Starmer zaś w duplice odrzucił te oskarżenia, przypominając, że będąc wysoko postawionym prokuratorem przez pięć lat współpracował z brytyjskim MSW w walce z przestępczością zorganizowaną i terroryzmem. Wśród komentatorów brytyjskiej polityki występuje pogląd, że były to najlepsze parlamentarne pytania do premiera (Prime Minister's Questions) od czasów starć Davida Camerona z Edem Millibandem w latach 2010-2015. Są one wskazówką na temat osi, w jakich toczone będą spory polityczne oraz argumentacji rządu i opozycji.

> **Głównym celem politycznym nowego rządu będzie odzyskanie zaufania wyborców, które przez półtora miesiąca urzędowania Liz Truss zostało doprowadzone do najniższego poziomu w historii wielu ośrodków badawczych. W zakresie polityk publicznych będzie to przede wszystkim ekonomia – stabilny funt, walka z inflacją, odbudowa zaufania rynków finansowych.**

Ponadto gabinet musi odpowiedzieć na kryzys kosztów życia, problem z dostępnością do kredytów hipotecznych i kwestie energetyczne. Plany fiskalne, które miały być przedstawione przez kanclerza skarbu 31 października, zostały odroczone na listopad. Po chaotycznym postępowaniu poprzedniego rządu taka roztropność może okazać się wskazana. Rishi Sunak musi także ułożyć swoje relacje z pierwszymi ministrami Szkocji i Walii, z którymi to Liz Truss nie spotkała się ani razu.

Tezy o tym, że nowy premier kojarzony dotąd ze sprawami gospodarczymi będzie poświęcał mniej uwagi pomocy Ukrainie od swojej poprzedniczki, będącej szefową MSZ, należy uznać za przesadzone. Pierwszy telefon został skierowany do prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego, w którym zapewnił, że pomoc militarna będzie kontynuowana, jako że ministrem za to odpowiedzialnym pozostaje Ben Wallace. Kolejne połączenie Sunak wykonał do prezydenta Stanów Zjednoczonych Bidena, ponieważ oba krajełączązspecjalne relacje. We wspólnym komunikacie podkreślono ich wagę zarówno w kontekście relacji dwustronnych, jak i paktu AUKUS. W rozmowach z premierem Irlandii Martinem i przewodniczącą Komisji Europejskiej von der Leyen zapewnił o poparciu dla zapisów Protokołu Irlandzkiego oraz określił Unię Europejską mianem sojusznika i przyjaciela. Sunak prawdopodobnie łatwo znajdzie wspólny język z prezydentem Francji Emmanuelem Macronem ze względu na podobne życiorysy – obaj pracowali w sektorze bankowym i zajmowali się kwestiami ekonomicznymi jako ministrowie. 27 października ogłoszono także, że Sunak nie weźmie udziału w szczycie klimatycznym COP27 w Egipcie, oficjalnie z powodu priorytetowego traktowania pracy nad jesiennym budżetem.

CZYTAJ TAKŻE: Problemy nowego rządu torysów

Wielkim wyzwaniem dla Sunaka będzie również utrzymanie pozycji w partii. Jego namaszczenie wynika w znacznej mierze z przyjętej przez Komitet 1922 ordynacji wyborczej, która miała zamaskować istniejące u Torysów podziały. Wobec dużej przewagi sondażowej Partii Pracy wielu posłów może odczuwać pokusę, aby buntować się przeciwko niektórym niepopularnym decyzjom, które rząd będzie musiał podjąć, chcąc zaskarbić sobie sympatię wyborców w swoich okręgach i zwiększyć szanse na reelekcję. Pierwsze sondaże przeprowadzone po utworzeniu nowego gabinetu wskazują, że Konserwatyści odrabiają straty, zmniejszając dystans do Labourzystów o 9 punktów procentowych (badanie YouGov) z 37 do 28. Przewaga ta jednak wciąż jest znacząca, zwłaszcza wobec obowiązującej większościowej ordynacji wyborczej w wyborach do Izby Gmin.

fot: flickr

Oryginał: https://nlad-kopia1113.instawp.site/trzeci-brytyjski-premier-a-d-2022-powstanie-rzadu-rishiego-sunaka/

NIEZALEŻNOŚĆ KOSZTUJE

Utrzymują nas przede wszystkim czytelnicy. Dzięki nim możemy publikować analizy, których nikt nam nie zamawia, i zostawiać je otwarte dla wszystkich.

WESPRZYJ NAS

wspieram.nlad.pl

Zeskanuj, aby wesprzeć